

1971 FEB 7

Nem kell kivágni minden fát, ami útban van

Új módszerrel ültetik át az idős fákat a pesti parkokban

A Fővárosi Kertészeti Vállalathoz tartozik a Városliget is, a Margitsziget is. A városligeti kirendeltség vezetője Retezár Imréné kertészmérnök.

Az öreg fák átültetéséről érdeklődöm —, ami a közmondás szerint lehetetlenség. A közmondások általában igazak. Öröm lehet, ha valamelyikről kiderül, hogy mégsem egészen igaz. Az élet túlháladott valamit, megcáfolt valamilyen végzetes sarkigazságot.

Igenis lehet átültetni „idős” fákat is, a kertészek finoman soha nem nevezik őket öregnek. Retezárné kertészmérnökönö kedvességének köszönhetem, hogy megtudom: *hogyan*.

A kísérletet, mint mindig, a szükségesség hozta létre. Bercsek Péter, a parkfenntartási főosztály margitszigeti osztályának vezetője már régen foglalkozott öreg fák gondozásával. A Városligetből kerül ki a legtöbb idős fa, amelyet *átköltöztetnek*. És Bercsek Péter most itt van, hogy gondozottjait meglátogassa.

— Az első félreértési lehetőség tisztázására — mondja Bercsek Péter —, szeretném hangsúlyozni, hogy ilyen „idős faátültetést” nem mi csinálunk először. A Szovjetunióban már hosszabb ideje ismerik ezt az eljárást. Az ötvenes évek óta körülbelül *kétszázézer fát ültettek át*. Igen sok szakcikket olvastam már erről, és sokat foglalkoztam a fölmerülő kérdésekkel, holott a mi vállalatunk nem kutatóintézet és az embernek inkább empirikus tapasztalatokra kell támaszkodni. Öt-hat évvel ezelőtt a balatoni autópálya Nagyszőlősi úti szakaszánál merült fel az első igény erre az eljárásra.

A kertészmérnök elhallgat és a kolléganője közbeszól:

— Tudtam, hogy szerénységéből nem fogja elmondani, hogy *káromkodott, amikor egész sor gyönyörű régi fát ki kellett volna vágni*. Ez egy kertészembernek nagyon fájdalmas feladat. *Meg is mentette őket*.

— Akkor kezdtünk kísérletezni — mondja Bercsek Péter.

Ahonnán a fák elindulnak

A beszélgetés a tett egyik színhelyén zajlik le, a városligeti kirendeltség épületében. Retezárné és munkatársai már kora reggel óta munkában vannak: a Városliget ezereféle feladatát ró a fiatal kertészlányok seregére és elsősorban arra, aki felelős mind ezért.

Amit most a két szakembertől megtudok, az körülbelül ennyi: a városiasodás állandóan új területeket „harap ki” saját céljaira a régi parkokból. Minden új lakótelep, út, ez esetben a kis metró meghosszabbítása is nemcsak anyagi, hanem növényi áldozatokat követel.

Minden építészeti mű körül a tervrajzon zöld területek vannak.

— Szép, nagy fákkal, ugye?
— De hogyan kerülnek oda? Tudvalevőleg a fák elég lassan nőnek. Várni kellene rájuk évtizedekig. Ezért megpróbáltuk új módszerekkel átültetni őket — mondja Bercsek Péter. — De megint hangsúlyozni szeretném, hogy ez még nem az új találmány. Nagypáink is ástak ki régi fákat és vigyázva átültették őket. *Néha sikerült*. A Szovjetunió-beli tapasztalatok és más külföldi példák alapján tudjuk, hogy *a fák gyökérzetét a hozzátartozó földlabdával együtt kell átültetni*. Azt a földet, amibe a gyökerek kapaszkodnak, vele együtt

kell kiásni és átvinni az új helyre.

A kertészmérnök egy virágcserepen mutatja, hogyan vágják körül a fák gyökérzetét, a legtávolabbi gyökérszállakat igyekezvén átmetszeni. A gyökérzet mindig valamivel nagyobb kerületű, mint a fa koronája. Mert a gyökerek csak annyi tápanyagot, vizet tudnak felszívni, amennyit az ő kiterjedésük megenged. Ha tehát a gyökereket körülvágjuk, a koronát is ki kell ritkítani, mindegyiket a saját eredeti formája szerint. És hogy ezt milyen módszerekkel csináljuk, arra itt, nekünk magunknak kellett rájönni. Mindene fa külön egyéniség, különleges talaj- és tápigényekkel.

Az előkészített gyökérzetet a földlabdával együtt legjobb téli időben átültetni, mert *a fagy összefogja a földet*. Erre már néhány éve rájöttek.

— Az első nagyobb szabású ilyen teljesítményünk — mondja a mérnök — a Közraktár utcai park felszámolása volt, amit egy év alatt kellett elvégezni. Sikerült nyolc-tíz éves fákat daruval átmenteni, földlabdával együtt télen. Akkor alakult meg az *„idős fákat átültető brigád”*. Hídeg télen kell dolgozni, nehézközelmények között.

A kismetró útjába eső idős fák

Néhány perc múlva megismerkedünk kint, a területen a valósággal. Messziről úgy fest a Széchenyi-fürdő mögötti táj, mintha hatalmas virágcserepekkel rakták volna tele. A fák gyökerei körül széles talapatot vágta ki a kertészbrigád pufajkás tagjai. Vezetőjük Surányi László. Ő irányítja a műtéli előkészítés fizikai részét. És itt most meglátjuk az új módszertani találmányt a talapat körül, amely a fák gyökérzetét összetartja (és inkább hengerset, mint labda), fából, zsalszerkezetet készítenek. Ez a *faköpeny* akkor is összetartja a földlabdát, ha nincsen fagy. És így ezt az átültetést nemcsak zord télidőben lehet végezni. Ez a „zsalszerkezet” új. De dolgoznak most már *fém formákkal is*, melyeket csavarok tartanak össze. Sőt, vannak esetek, amikor csak zsákváson fogja a fa gyökereit. Bercsek Péter, ennek a módszernek a feltalálója, és Su-

rányi László, a brigád vezetője minden fát személyesen ismer. Az ötven év körüli hársfát, a magas ezüstjuhárt, a kőrist, a gyönyörű rajzos kérgével és azt a furcsa formájú csörgőfát is, melyen még most is zörög termése, amely a nevét adta.

— Főnök — mondja Surányi László —, ezt a fát nem viesszük oda, ahová jelezték — mutat a páciensre —, most láttam csak meg, hogy belül korhadt. Úgy látszik, villám érte. — A kertészmérnök és a brigádvezető gondterhelte.

— Márpedig ennek a fának különös feladata lett volna: sakkzó asztalt akartak köréje építeni. Majd választunk egy másikat.

Az úton keresztben fekszik egy hatalmas fa. Nem bírta ki a gyökérzet elvágását. Izgatottan röpöködnék körülötte csókák és fekete varjak.

Megifjítás

A legújabb átültető módszer még ennél is merészebb, *földlabda nélkül ültetik át a fát, szálanként kibontott gyökerekkel*. Csakhogy ehhez legalább egy évig különös gondozásban kell részesíteni: tápanyagokkal serkenteni a gyökérfejlődést.

— Megifjítani — mondja ki a szót Bercsek Péter.

Mindez pedig egyáltalán nem érzélgősségből történik. Hanem — ahogy Bercsek Péter kifejti —, hogy ezzel is megpróbáljuk kiegyenlíteni a növényzet és a város fejlődése közötti időbeli egyenetlenséget. Kőd, por és benzingőz ellen — mondja a kertészmérnök — meg kell védenünk az embereket, és az ő kedvükért védjük, őrizzük és ápoljuk a fákat és oldjuk meg ezeket a nehézségeket. És még nem is láttuk a legizgalmasabb jelenetet: amikor jön a hatalmas daru és a kiásott fákat a brigád minden ügyességének, erejének latbavetésével elvontatja részint az új lakótelepekre, részint a szigetre, ahol már kiásott, elkészített helyek várják őket. Ott élnek majd tovább a frissen kiültetett cserjék között. Majd mesélnék nekik hosszú őszi estéken.

Van mit. A Ligetben — mint a kertészmérnökötől megtudom — áll még tizenhárom plátánfa, amelyeket a napóleoni háborúk után ültettek, amikor a Városliget első fasora elindult felénk az időben.

Fedor Ágnes